

KANNANOTTO

27.9.2013

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite: kuulemistilaisuus 1.10.2013

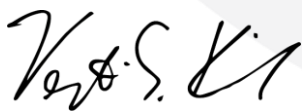
Asia: hallituksen esitys HE 109/2013 vp eduskunnalle laiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 190 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 64 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitusta asiasta.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Kaarina Tamminiemi, 040 577 4614, kaarina.tamminiemi@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas

Pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

Yleistä

SOSTE kiittää saamastaan pyynnöstä tuulla kuultavaksi sosiaali- ja terveystieteiden ja terveysvaliokuntaan ja mahdollisuudesta esittää kirjallinen kannanotto asiassa.

Pääministeri Kataisen hallituksen ohjelman mukaan valmisteverotuksessa sekä ympäristön ja terveyden kannalta haitallisten tuotteiden verotusta korotetaan. Vuoden 2012 alussa asetettiin työryhmä selvittämään sokeriveron käyttöönoton edellytyksiä. Työryhmä vertaili kolmea veromallia sekä arvioi niiden soveltuvuutta ja vaikutuksia. Loppuraportissa esitellään kokonaissokeripitoisuuden perustuva veromalli, nykyisen makeisveron kaltainen veromalli sekä näiden yhdistelmämalli. Yhdistelmämalli olisi terveyden edistämisen kannalta optimaalisin ja makeisveromalli taas käytännössä toteuttamiskelpoisin. Sekä sokerivero- että yhdistelmämalli aiheuttaisivat merkittävän hallinnollisen taakan veron piiriin tuleville verovelvollisille eivätkä ne käytännössä ole toteuttavissa raportin mukaan ennen vuotta 2017 sokeripitoisuuden ilmoittamisvelvollisuuden vuoksi. Sokeriverotuksen mallin rakentaminen on osoittautunut vaikeaksi myös EU-oikeuden reunaehtojuoksi.

Nyt hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annettua lakia. Virvoitusjuomien valmistevero porrastettaisiin kahteen tasoon. Lisäksi ravintolisät, erittäin niukkaenergiset, painonhallintaan tarkoitetut erityisruokavaliovalmisteet ja lääkevalmisteet rajattaisiin verotuksen ulkopuolelle sekä tarkennetaan juomien valmistukseen käytettävien jauheiden ja tiivisteiden verotusta.

Sokerin yhteys lihavuuteen, kroonisiin sairauksiin ja hammasterveyteen on tuotu esiin monissa tutkimuksissa. Terveyden edistämisen tavoitteen saavuttaminen edellyttää verotuksen ohella muita tehokkaita toimia ja sitä, että sokerin ohella tarkasteltaisiin muitakin ravintoaineita, kuten esimerkiksi tyydyttynyttä rasvaa ja suolaa. Erityisesti lasten ja nuorten sokeripitoisten tuotteiden kulutukseen tulisi puuttua, koska lasten ja nuorten ravintotottumukset ovat vasta muotoutumassa ja lasten ja nuorten lihavuus on lisääntynyt. Lihavuuden kehittyminen alkaa yleensä varhain jo 3-8 vuoden iässä. Lihavuudella on taipumus säilyä lapsuudesta aikuisikään. Suomalaisten sokerinsaanti on yleisesti runsasta ja ylittää saantisuositukset kaikissa ikäryhmissä.

Verotuksen aiheuttamia kulutusmuutoksia on erittäin vaikea ennustaa. Erityisen ongelmallista on, jos sokeripitoiset tuotteet korvataan muilla epäterveellisillä pidettävillä tuotteilla, kuten suolaisilla naposteltavilla. Terveysperusteiden verotuksen vaikuttavuutta on tutkittu eniten Yhdysvalloissa ja mm. Powellin ja Chaloupkan (2009) kirjallisuuskatsauksessa todetaan, että makeisten, virvoitusjuomien, naposteltavien ja pikaruuan pienillä veronkorotuksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia ravinnon laatuun ja painoindeksiin. Jos korotukset kuitenkin ovat riittävän suuria, ovat positiiviset muutokset havaittavia. Hedelmien ja vihannesten hintojen tukeminen samanaikaisesti veronkorotusten kanssa lisää terveyshyötyjä. Erilaisista kulutustottumuksista johtuen tulosten soveltaminen Suomeen pitää suhtautua varauksella, mutta jotakin suuntaa niistä voidaan saada.

SOSTE kannattaa nykyistä hallituksen esitystä, joka on alkuperäistä suppeampi. Toteamme lisäksi, että

- sokerin verottamisella tulee tavoitella valtion tulojen kartuttamisen ohella terveellisen ravitsemuksen edistämistä ja sitä kautta kansanterveydellisten tavoitteiden edistämistä
- yksin sokerin verottamisella ei ole mahdollista saavuttaa kattavia terveyden edistämisen tavoitteita, mutta verotuksella tavoitetta voidaan edistää
- sokeripitoisiin tuotteisiin liittyvän vero-ohjauksen painopisteen pitäisi mielestämme olla erityisesti lasten ja nuorten kulutuksen vähentämisessä
- väestön terveyskäyttäytymisen muuttamiseksi tarvitaan monia samanaikaisia ja suuntaisia toimia, jotka yhteiskunnan eri sektorit toteuttavat
- yksilön terveelliset valinnat pitäisi tehdä helpoiksi ja mahdollisiksi myös niille, joilla on taloudellisia vaikeuksia selvitä arjen velvoitteista
- jatkossa pitäisi huolehtia siitä, että muutos ei aiheuta esimerkiksi mehutuotteissa tuotekehitystä keinomakeuttajien ja lisäaineiden suuntaan esimerkkinä aspartaami, jolle on käyttörajoituksia
- myös alkoholin ja tupakan verotusta tulee kiristää vähintään ostovoiman tahdissa

Lopuksi

SOSTE toivoo, että tulevaisuudessa terveysperusteiseen verotukseen liittyvää selvitystyötä jatketaan. Lähtökohtana tulee mielestämme olla laajempi terveysperusteinen elintarvikeverotus, jossa huomioidaan myös muut ravintoaineet kuin sokeri. Myös alkoholin ja tupakan verotusta tulee kiristää vähintään ostovoiman kasvun tahdissa.